

Psychological characteristics of auditors and delay in audit report

Peyman aman¹, Hoda hemmati², Hamidreza Kordlouie³

Received: 2023/06/06

Approved: 2023/08/05

Research Paper

Abstract:

Considering the conflict of interests governing the auditing environment and the nature of the existing issues, auditors must have sufficient professional skills or qualifications. Nevertheless, there is no uniform definition of the dimensions of this concept in previous literature and research, and its dimensions have undergone fundamental changes to meet the requirements of the time. The purpose of this research is to investigate the impact of auditors' psychological characteristics and delay in the audit report. The present research is practical in terms of purpose and causal in terms of method. The method of data collection was a survey using a questionnaire tool, which was confirmed to be valid and reliable. The collection of information is library and field, and for this purpose, a researcher-made questionnaire was used. The statistical population of the research was all auditors and members of the association of certified accountants and auditors of the auditing organization at the country level, based on which, a sample of 384 people was examined. Causal tests and structural equation models have also been used to analyze the research data. The results obtained from the research showed that the auditors' personality traits have a positive and significant effect on the delay in the auditor's report.

Key Words: delay in the auditor's report-personal characteristics of auditors-audit quality

 10.22034/JPAR.2023.2004106.1174

1. Ph.D. Student in Accounting, UAE BRANCH, Islamic Azad University.Dubai, United Arab Emirates. peymanaman222@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Accounting, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author) hemmati.hoda@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Accounting, Eslamshahr Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. hamidreza.kordlouie@gmail.com

<http://article.iacpa.ir>

ویژگی‌های روانشناختی حساب‌رسان و تأخیر در گزارش حسابرسی

پیمان امان^۱، هدی همتمی^۲، حمیدرضا کردلوئی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۱۴

مقاله‌ی پژوهشی

چکیده

با توجه به تضاد منافع حاکم بر محیط حسابرسی و ماهیت مسائل موجود، حساب‌رسان باید از مهارت یا صلاحیت حرفه‌ای کافی برخوردار باشند. با این وجود، تعریف یکسان از ابعاد این مفهوم در ادبیات و تحقیقات پیشین وجود ندارد و ابعاد آن به فراخور مقتضیات زمان دستخوش تغییرات اساسی قرار گرفته است. در این راستا هدف این پژوهش بررسی تأثیر ویژگی‌های روانشناختی حساب‌رسان و تأخیر در گزارش حسابرسی است. تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش علمی است. شیوه گردآوری داده، پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه‌ای صورت گرفت که روایی و پایایی آن به تأیید رسید. جمع‌آوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و میدانی است و بدین منظور از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق، کلیه حساب‌رسان و اعضای انجمن حسابداران رسمی و حساب‌رسان سازمان حسابرسی در سطح کشور بودند که بر این اساس، نمونه‌ای مشتمل بر ۳۸۴ نفر بررسی شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق نیز آزمون‌های علمی و مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. نتایج بدست آمده از تحقیق نشان داد ویژگی‌های شخصیتی حساب‌رسان بر تأخیر در گزارش حساب‌رسان تأثیر مثبت و معنی‌داری دارند.

واژه‌های کلیدی: تأخیر در گزارش حساب‌رسان، ویژگی‌های شخصیتی حساب‌رسان، کیفیت حساب‌رسان

doi 10.22034/JPAR.2023.2004106.1174

۱. دانشجوی دکتری حسابداری، واحد امارات متحده عربی، دانشگاه آزاد اسلامی، دبی، امارات متحده عربی. peymanaman222@gmail.com

۲. استادیار، گروه حسابداری، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) hemmati.hoda@gmail.com

۳. دانشیار، گروه حسابداری، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. hamidreza.kordlouie@gmail.com

http://article.iacpa.ir

۱- مقدمه

حسابرسی یعنی بازرسی جستجوگرانه کلیه مدارک و اسناد حسابداری به منظور کشف تقلب و اشتباه. هدف از آن اظهار نظر نسبت به این موضوع است که آیا صورت‌های مالی بر اساس استانداردهای حسابداری تهیه شده است یا خیر. هدف اصلی حسابرسی، اعتباردهی به صورت‌های مالی است. منظور از اعتباردهی، اظهار عقیده یا قضاوت شخص یا اشخاص مستقل و ذیصلاح نسبت به مطابقت تمامی جنبه‌های با اهمیت ادعاهای منعکس در صورت‌های مالی با معیارهای تعیین شده یعنی اصول حسابداری است. حسابرسان به دلیل نقش مهمی که در کیفیت اطلاعات مالی و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران دارند، دقت زیادی در ارزیابی ریسک صاحبکار می‌کنند. آنها برای حفاظت از اعتبار و شهرت خود از استراتژی‌های مناسب برای کاهش ریسک حسابرسی استفاده می‌کنند.

در این پژوهش به بررسی تاثیر پنج ویژگی شخصیتی حسابرسان (روان رنجوری، برون گرایی، انعطاف پذیری، توافق پذیری و با وجدان بودن) بر کیفیت حسابرسی پرداخت شده است و به عکس پژوهش‌های پیشین که بیشتر به عوامل غیرشخصیتی توجه داشته‌اند، عوامل شخصیتی را مورد توجه قرار داده است. کیفیت حسابرسی به عنوان تابعی از عملکرد حسابرس، تحت تاثیر نوع شخصیت وی است. موضوع کیفیت حسابرسی از زمان گزارش کمیسیون کوهن، که به وسیله جامعه حسابداران رسمی آمریکا در سال ۱۹۷۸ میلادی منتشر شد و انگیزه‌های اساسی پژوهش‌های مرتبط با آن، توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده است.

ارائه اطلاعات حسابداری معتبر برای بهبود تخصیص منابع و قراردادهای کارآمد بسیار مرتبط است و می‌توان از طریق حسابرسی به آن دست یافت (دیفوند و ژانگ^۱، ۲۰۱۴). ماهیت محرمانه حسابرسی که در بسیاری از کشورها وجود دارد، استفاده کنندگان صورت‌های مالی را از دسترسی به کیفیت کار انجام شده توسط حسابرسان باز می‌دارد با این حال، نمی‌توان شرایطی را که در آن حسابرسان می‌توانند کیفیت حسابرسی را به خطر بیندازند، پیش‌بینی کرد (گاندری و لیاناراجچی^۲، ۲۰۰۷).

محیط حرفه حسابرسی به دلیل مسئولیت‌هایی که بر عهده دارد، عرصه‌ای بسیار پیچیده و پرتلاطم می‌باشد. چراکه ضمن تحمل فشارهای موجود در این حرفه، می‌بایست قابلیت‌های روان‌شناختی و رفتاری و عملکردی را برای مقابله با نفوذ و واسطه‌گری‌های ذی‌نفعان داشته باشد تا استقلال خود را حفظ نماید. (عبدی و اربابی، ۱۴۰۱). به بیان دیگر، نقش مولفه‌های روان‌شناسانه تفکر انتقادی وجودی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط خودآگاهی از طریق تعامل با سایر متغیرها، بر سرمایه فکری در حرفه حسابرسی اثرگذار است (پورزمانی و مومنی، ۱۴۰۱). حسابرسان در هر کار حسابرسی، ویژگی‌های فردی خود را به کار می‌گیرند و محدودیت‌های شناختی منجر به انحراف قضاوت‌های آنان می‌شود. ویژگی‌های فردی و روانشناسی افراد یکی از عوامل تاثیرگذار بر قضاوت حسابرس می‌باشد (خواجوی و نوشادی، ۱۳۹۱).

گزارش‌های مالی حسابرسی شده منبع مهمی از اطلاعات شرکت هستند، سرمایه‌گذاران و اشخاص ذینفع در تجزیه و تحلیل اطلاعات حسابداری، برای کیفیت حسابرسی اهمیت ویژه‌ای

قائل هستند (برادران حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳). انجمن کیفیت حسابرسی ایالات متحده آمریکا (۲۰۱۴) سه عامل استقلال، بی طرفی و تردید حرفه‌ای را به عنوان ستونهای کیفیت حسابرسی بیان می‌کند. این انجمن بر این باور است که فرایند تصمیم‌گیری اثربخش حسابرس، باعث ارتقای سه عامل مذکور می‌شود که در نهایت توانایی حسابرس برای مستند کردن قضاوت‌های حرفه‌ای در طول فرآیند حسابرسی را، تقویت می‌کند.

کریستینا و برهمانا^{۱۹} (۲۰۱۹) بیان می‌کنند که حتی اگر برخی از مطالعات تفاوت‌های فردی شخصیت حسابرسان را به کیفیت حسابرسی مرتبط می‌کنند، نتایج هنوز سازگار نیستند. برخی از مطالعات بر روی تأثیر چندین ویژگی شخصی حسابرسان متمرکز بودند، اما بر شخصیت حسابرس تمرکز نکردند (گل و همکاران^{۲۰}، ۲۰۱۳). مطالعاتی که بر تأثیر شخصیت حسابرس بر کیفیت حسابرسی متمرکز بودند، رابطه معناداری بین آنها پیدا کردند (بالاسینگام و همکاران^{۲۱}، ۲۰۱۹). برای توصیف ساختار ویژگی‌های شخصیتی، مدل پنج شخصیت بزرگ (فاراگ و الیاس^{۲۲}، ۲۰۱۶) به طور گسترده پذیرفته شده است (مک کری و کاستا^{۲۳}، ۲۰۰۸). با این وجود، بیشتر مطالعات در مورد شخصیت حسابرس از مدل منبع کنترل (کریستینا و براهمانا، ۲۰۱۹) یا در مورد تیپ شخصیتی A و B (کلی و مارگه‌ایم^{۲۴}، ۱۹۹۰؛ مالون و رابرتز^{۲۵}، ۱۹۹۶؛ گاندیری و لیاناراجی^{۲۶}، ۲۰۰۷؛ بالاسینگام و همکاران^{۲۷}، ۲۰۱۹) استفاده می‌کنند. علاوه بر این، دی فوند و ژانگ^{۲۸} (۲۰۱۴) بیان می‌کنند که برخی از ابعاد شایستگی‌های حسابرس در محدوده کیفیت حسابرسی مورد بررسی قرار نگرفته‌اند، مانند ویژگی‌های فردی حسابرس در هدایت کیفیت حسابرسی، مانند شک‌گرایی حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی، در میان سایر موارد. گاندیری و لیاناراجی (۲۰۰۷) بیان می‌کنند که «مطالعات بیشتر در مورد تیپ شخصیتی و تأثیرات آن، مؤسسات حسابرسی را بهتر قادر می‌سازد تا نیازهای آموزشی و توسعه کارکنان را شناسایی کرده و به طور مؤثر به آنها رسیدگی کنند».

ویژگی‌های شخصیتی تمایلات رفتاری افراد، مانند اجتماعی، سرگرم کننده، دوستانه، محبت آمیز، پرحرف (مک کری و کوستا^{۲۹}، ۱۹۸۷؛ توگل و بارسو^{۳۰}، ۲۰۱۲) و از نظر عاطفی مثبت بودن (جان و سریواستاوا^{۳۱}، ۱۹۹۹) را نشان می‌دهد. اما چنین افرادی از دیگران انرژی می‌گیرند (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲). این افراد برون‌گرا، قاطع و پرا انرژی هستند (جان و سریواستاوا، ۱۹۹۹؛ توگل و بارسو، ۲۰۱۲). آنها بیش از حد پرحرف هستند و سطح فعالیت بالایی دارند و می‌توانند به عنوان بانفوذ تلقی شوند. چنین افرادی الهام بخش دیگران هستند، اما برای خودشان این عوامل می‌تواند طاقت فرسا باشد (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲). این ویژگی شخصیتی در تضاد با افراد محجوب، منزوی و تاریک است (مک کری و کاستا، ۲۰۰۸). از طرف دیگر، توافق پذیری «بعد کلاسیک شخصیت است که افراد «خوب» در مقابل «شر» را توصیف می‌کند» (مک کری و جان^{۳۲}، ۱۹۹۲). معمولاً، این ویژگی شخصیتی با قطب نامطلوب آن، تضاد، مورد قضاوت قرار می‌گیرد، که مشخصه افرادی است که همیشه در برابر دیگران باقی می‌مانند، شکاک، غیرهمکار، لجباز، بی ادب (مک کری و کوستا، ۱۹۸۷)، خودخواه و متکبر (مک کری و کاستا، ۲۰۰۸). این بعد در بین این پنج بعد است که بیشترین تفاوت را بین افراد دارد و تفاوت‌ها به فرهنگ ملی،

صنعت، فرهنگ شرکت و حتی عملکردی که یک فرد انجام می‌دهد مربوط می‌شود (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲). به گفته مک کری و کاستا (۱۹۸۷) و توگل و بارسوکس (۲۰۱۲)، افراد موافق متواضع هستند و می‌خواهند با دیگران کنار بیایند. این افراد با ملاحظه، قابل اعتماد و قابل اعتماد هستند، همکاری را ترویج می‌کنند و همیشه نظرات دیگران را در نظر می‌گیرند (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲). این افراد به‌عنوان خوش اخلاق، تعاون و اعتماد شناخته می‌شوند و مرتبط‌ترین ویژگی‌های آن‌ها نوع دوستی، مهربانی، اعتماد و فروتنی است (جان و سریواستاوا، ۱۹۹۹). این ویژگی شخصیتی همچنین به عنوان وابسته و چاپلوس توصیف می‌شود (مک کری و کاستا، ۱۹۸۷)، و در موقعیت‌های رهبری، افراد موافق در ارائه بازخورد منفی و تصمیم‌گیری‌هایی که می‌توانند دیگران را ناامید کنند مشکل دارند (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲).

همچنین وظیفه‌شناسی «بعد کلاسیک شخصیت است، که «افراد با اراده‌قوی» در مقابل «با اراده ضعیف» را توصیف می‌کند» (مک کری و جان، ۱۹۹۲). افراد وظیفه‌شناس به عنوان افرادی سخت‌کوش، جاه‌طلب، پرنرزی، و پشتکار، با احساس وظیفه بالا، دقیق، شاید اخلاق‌گرا و منضبط توصیف می‌شوند (مک کری و کاستا، ۲۰۰۸). آن‌ها تمایل به کمال‌گرایی دارند و به جزئیات کوچک اهمیت می‌دهند، که می‌تواند باعث شود چشم‌انداز کلان را از دست بدهند (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲). همان نویسندگان آن‌ها را معتاد به کار، وسواسی برای دستیابی به هدف و دارای سطوح پایین انعطاف‌پذیری برای مقابله با برخی موقعیت‌ها توصیف می‌کنند. جان و سریواستاوا^{۱۷} (۱۹۹۹) این افراد را منظم، مسئول و قابل اعتماد توصیف می‌کنند. وظیفه‌شناسی توصیف‌کننده کنترل‌تکانه‌ای است که از نظر اجتماعی تجویز شده است که رفتار هدفمند و وظیفه‌محور را تسهیل می‌کند، مانند فکر کردن قبل از اقدام، به تأخیر انداختن رضایت، پیروی از هنجارها و قوانین، و برنامه‌ریزی، سازماندهی و اولویت‌بندی وظایف (جان و سریواستاوا، ۱۹۹۹). امرسون و یانگ^{۱۸} (۲۰۱۲) ارتباط وظیفه‌شناسی را با درک توانایی حسابرس برای کشف تقلب مورد مطالعه قرار دادند و دریافتند که این توانایی برای حسابرسان با سطوح بالاتر وظیفه‌شناسی بیشتر است. این نویسندگان آن‌ها را در نزدیک شدن و ارائه ارزیابی خود به عنوان افرادی کوشا، پشتکار، سازمان‌یافته و سیستماتیک توصیف می‌کنند.

مک کری و کاستا (۱۹۸۷) بیان می‌کنند که روان‌رنجورخویی، منشأ عاطفه منفی دارد و افراد را ناامن، خودآگاه و خلقی توصیف می‌کنند که از مکانیسم‌های مقابله‌ای نامناسب مانند واکنش‌های خصمانه یا سرزنش خود برای مقابله با احساسات منفی استفاده می‌کنند. این افراد تمایل دارند احساسات منفی را به راحتی تجربه کنند، به عنوان افراد بی‌حوصله، واکنش‌بیش از حد، کمتر انعطاف‌پذیر در برابر استرس، تلاش برای حفظ آرامش و نشان دادن خشم توصیف می‌شوند (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲). روان‌رنجورخویی افراد غمگین و ترسناک را مشخص می‌کند و در قطب مقابل افرادی هستند که آرام و پایدار هستند (مک کری و کاستا، ۲۰۰۸). روان‌رنجورخویی ثبات عاطفی و یکنواختی را در مقابل احساسات منفی مانند احساس اضطراب، عصبی بودن، غمگینی و تنش قرار می‌دهد (جان و سریواستاوا، ۱۹۹۹).

افرادی که مستعد تجربه‌پذیری هستند به عنوان افرادی «اصیل، تخیلی، علایق گسترده، و جسور» و باهوش توصیف می‌شوند (مک کری و کاستا، ۱۹۸۷). این نویسندگان معتقدند که افراد باهوش بیشتر مستعد تجربه‌هستند. توگل و بارسوکس (۲۰۱۲) بیان می‌کنند که این ویژگی شخصیتی، افراد دارای کنجکاوی فکری، استقلال قضاوت و افرادی را که به شدت به تصویر کلان‌گرایش دارند، مشخص می‌کند. جان و سربواستوا (۱۹۹۹) این افراد را افرادی روشنفکر، تخیلی، مستقل و دارای زندگی ذهنی و تجربی بدیع و پیچیده توصیف می‌کنند. در طرف مقابل، افراد سختگیر، عملی و سنتی قرار دارند (مک کری و کاستا، ۲۰۰۸). این افراد به عنوان بیش از حد پیچیده و بیش از حد مبتکر توصیف می‌شوند، که می‌تواند آنها را برای همکاران خود ناامید کند که می‌توانند با ارتباطات انتزاعی خود بیش از روشننگری گیج شوند (توگل و بارسوکس، ۲۰۱۲). در نهایت، پنج ویژگی شخصیتی ارائه شده در بالا می‌توانند در یک حسابرس به نسبت‌های متفاوتی نشان داده شوند، و هیچ الگوی ویژگی کاملی وجود ندارد که یک حسابرس را توصیف کند. پژوهش‌های اخیر پیرامون حسابرسی به طور عام، بیشتر متغیرهای کلانی مانند اندازه مؤسسات حسابرسی، اندازه سازمان‌ها، حق الزحمه حسابرسی و عوامل دیگر را بر کیفیت و قضاوت حسابرسان مورد بررسی قرار داده‌اند (نونهال نهر و همکاران، ۱۳۹۲)؛ اما در حقیقت، بخش بزرگی از حسابرسی، گزارش حسابرسی بر مبنای قضاوت حرفه‌ای است و این ویژگی‌های شخصیت حسابرسان است که باید به صورت دقیقتری مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان پیرامون کیفیت حسابرسی مطالعات دقیقتری انجام داد (شهرابی، ۱۳۹۳). با توجه به نقش و اهمیت حسابرس در زمینه کیفیت حسابرسی، در این پژوهش تأثیر ابعاد شخصیتی حسابرسان بر تاخیر گزارش حسابرسی بررسی شده است.

۲- مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

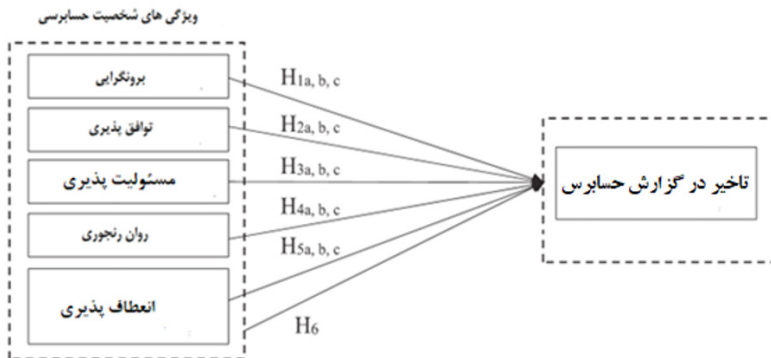
نصیرپور و همکاران (۱۴۰۱) به «ارائه مدل کیفیت حسابرسی براساس سازمان‌یافتگی شخصیت، استرس شغلی و توانمندی ایگو» پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان داد متغیرهای سازمان‌یافتگی شخصیت (۴۲۵/۰) و توانمندی «خود» (۲۲۲/۰) بر کیفیت حسابرسی حسابرسان شرکت‌های حسابرسی مستقل تأثیر مثبت و معناداری داشته و استرس شغلی (۵۰۵/۰-) بر کیفیت حسابرسی حسابرسان شرکت‌های حسابرسی مستقل تأثیر معکوس و معنادار داشته است. کریمی و همکاران (۱۴۰۰) به «ارزیابی تأثیر سوگیری‌های روانشناختی فردی و ابعاد شخصیتی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی» پرداختند. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان می‌دهد که سوگیری‌ها اثر قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی خواهد گذاشت، اما ابعاد شخصیتی اثر قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی نخواهد گذاشت. صفرزاده و همکاران (۱۳۹۹) «تأثیر تیپ شخصیتی بر کیفیت حسابرسی» را بررسی کردند. نتایج نشان می‌دهد که تیپ شخصیتی حسابرسان دیوان محاسبات بر کیفیت حسابرسی آنها تأثیر می‌گذارد. اما جنسیت حسابرس نقش تعدیل‌کننده‌ای در رابطه بین تیپ شخصیتی و کیفیت حسابرسی ایفا نکرده است. سعیدی گراغانی و ناصری (۱۳۹۶) در پژوهشی «تأثیر تیپ شخصیتی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس در تخصیص بودجه زمانی به

حساب‌های حاوی برآورد» را بررسی کردند. یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد از بین ابعاد شخصیتی NEO تنها روان رنجوری با قضاوت حرفه‌ای رابطه مثبت و معنی‌دار دارد. سایر ابعاد شخصیتی همچون برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان بودن رابطه معنی‌داری با قضاوت حرفه‌ای ندارد. برادران حسن زاده و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به «بررسی تأثیر تیپ‌های شخصیتی حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرس» پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق بیانگر این است که روان رنجوری بر نوع اظهار نظر حسابرس و تعداد بند شرط گزارش حسابرس تأثیر منفی و معنی‌داری دارد و بر تعداد بند بعد از اظهار نظر حسابرس تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد ولی بر نوع بند شرط گزارش حسابرس تأثیر معنی‌داری ندارد. برون‌گرایی بر نوع اظهار نظر حسابرس، نوع بند شرط، تعداد بند شرط و تعداد بند بعد از اظهار نظر تأثیر منفی و معنی‌داری داشت. چن و همکاران^{۱۹} (۲۰۲۳) به بررسی «تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و شک و تردید حرفه‌ای بر کیفیت حسابرس» پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که بین ویژگی‌های شخصیتی «برون‌گرایی» و «شک‌گرایی حرفه‌ای» با کیفیت حسابرسی ارتباط معناداری دارد. بعلاوه، این یافته به تصمیمات مدیریت منابع انسانی کمک می‌کند، زیرا باید به افزایش ریسک حسابرسی ادراک شده که از ویژگی‌های حرفه‌ای و شخصی حسابرس ناشی می‌شود، هنگام استخدام افراد برای خدمت در روش‌های حسابرسی خود، توجه داشت. ساماگایو و فلیسیو^{۲۰} (۲۰۲۲) به بررسی «تأثیر شخصیت حسابرس در کیفیت حسابرسی» پرداختند. نتایج بدست آمده از تحقیق نشان داد ویژگی‌های توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی به طور مثبت با شک و تردید حرفه‌ای حسابرسان مرتبط است، در حالی که وظیفه‌شناسی و روان رنجوری بر کاهش شیوه‌های کیفیت حسابرسی تأثیر منفی می‌گذارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی منجر به کیفیت حسابرسی بالا (پایین) می‌شود. علاوه بر این، شخصیت ترکیبی از ویژگی‌های فردی است که به شیوه‌های متفاوت و پیچیده با کیفیت حسابرسی رابطه دارند. بیکر و همکاران^{۲۱} (۲۰۱۸) به بررسی «رابطه بین پنج بعد ویژگی‌های شخصیتی و سوگیری‌های اطمینان بیش از حد، اثر تمایل، مسئولیت‌پذیری، حسابداری اخلاقی سرمایه‌گذاران» پرداختند. یافته‌ها حاکی از آنست که ارتباط معنی‌داری بین صفات روان رنجوری، برون‌گرایی و مسئولیت‌پذیری با تعصبات رفتاری بوده ولی صفت سازگاری با تعصبات رفتاری هیچ ارتباطی ندارد. آنوگرا و همکاران^{۲۲} (۲۰۱۴) به «بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصی حسابرس و کیفیت کار حسابرس در کشور اندونزی» پرداختند. یک نظرسنجی بر روی ۱۰ نهاد حسابرسی داخلی منطقه‌ای استان بنگکولو، اندونزی انجام شده است. در مجموع ۱۶۰ پرسشنامه بین حسابرسان داخلی توزیع شده است. نتایج نشان می‌دهد که بین دانش و تجربه حسابرسان داخلی با کیفیت کار حسابرسی همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. توانایی تأثیرات واسطه‌ای را بر رابطه بین دانش و تجربه با کیفیت کار حسابرسی نشان می‌دهد. سادولاه و بیلی^{۲۳} (۲۰۱۴) در مطالعه‌ای به بررسی «رابطه بین پنج تیپ شخصیتی شامل توافق‌پذیری، روان‌پزیشی، انعطاف‌پذیری، باوجدان بودن و برون‌گرایی و نیت اخلاقی حسابرسان» پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که با وجدان بودن و انعطاف‌پذیری، تأثیر مثبت و معنی‌

داری بر تمایل اخلاقی حسابرسان دارد.

فرضیه‌های تحقیق

۱. ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان (برونگرایی) بر تاخیر در گزارش حسابرس تأثیر معناداری دارد.
۲. ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان (توافق پذیری) بر تاخیر در گزارش حسابرس تأثیر معناداری دارد.
۳. ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان (مسئولیت پذیری) بر تاخیر در گزارش حسابرس تأثیر معناداری دارد.
۴. ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان (روان رنجوری) بر تاخیر در گزارش حسابرس تأثیر معناداری دارد.
۵. ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان (انعطاف پذیری) بر تاخیر در گزارش حسابرس تأثیر معناداری دارد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

باتوجه به مطالب ارائه شده مدل مفهومی که برگرفته از مطالعات محققین می‌باشد در شکل ۱ قابل مشاهده می‌باشد.

۱- روان رنجوری (Neuroticism)

روان پریش‌ها کسانی هستند که برای حل صحیح مشکلات زندگی خود فعالیت لازم و مطلوب ندارند، از طرفی بیشتر در تلاش برای دستیابی به اهداف شخصی، خودمحور و خودخواهانه هستند و به دنبال هدف‌های برتری‌جویی هستند. رویه‌های روان رنجوری شامل اضطراب، پرخاشگری، افسردگی، کمرویی و آسیب‌پذیری می‌باشند. روان رنجوری در مقابل ثبات احساسی ثبات احساسی به معنای توانایی کنترل عواطف و احساس‌ها و حاکمیت نسبی عقلانیت است (کریمی، ۱۳۸۸: صص ۲۸).

۲- برون‌گرایی (Extraversion)

در روانشناسی افرادی برون‌گرا نامیده می‌شوند که روابط انسانی قوی‌تری داشته باشند. این روابط انسانی اثربخش می‌تواند عملکرد مدیر یک سازمان را بهبود بخشد. در واقع ویژگی برون‌گرایی با توجه به مهارت روابط انسانی با عملکرد شغلی مرتبط است (کریمی، ۱۳۸۸: صص ۲۶).

۳- انعطاف‌پذیری (Openness)

افراد «باز» انسان‌هایی هستند که نسبت به تجربه‌ای درونی و دنیای پیرامون کنجکاو بوده و زندگی آنها سرشار از تجربه است. این افراد طالب لذت بردن از نظریات جدید هستند و دارای احساسات مثبت و منفی فراوان در مقایسه با افراد «بسته» هستند. معمولاً شاخص «یا باز بودن» ارتباط مثبتی با هوش دارد و افراد دارای تحصیلات بالاتر می‌باشند نمره بیشتری در این مقیاس می‌آورند (کریمی و همکاران، ۱۴۰۰: صص ۲۷).

۴- توافق‌پذیر بودن (Agreeableness)

مطالعات متعددی بیان می‌کنند که حسابرسان تمایل دارند با مشتریان سازش کنند و این تمایل به جستجوی جانبدارانه برای شواهد و فرایند حسابرسی منجر می‌شود (مونتگ و همکاران^{۲۳}، ۲۰۱۰: صص ۱۵۳۳).

۵- وجدان‌کاری یا مسئولیت‌پذیری (Conscientiousness)

این بعد به قابل اعتماد بودن فرد دلالت دارد. افراد با وجدان مسئولیت‌پذیر، پایدار، ساختار یافته و قابل اطمینان هستند. افراد بی‌وجدان غیر قابل اعتماد و پریشان احوال هستند. رویه‌های وظیفه‌شناسی شامل: کفایت، نظم و ترتیب، با وجدان بودن، خویش‌تن‌داری و محتاط در تصمیم‌گیری هستند. وجدان خصیصه‌ای است که عملکرد شغلی را در انواع مشاغل تحت تأثیر قرار می‌دهد و علاوه بر تأثیر وجدان بر عملکرد شغلی، ممکن است برای تشخیص تقلب نیز مهم باشد (هارتز و داناون^{۲۴}، ۲۰۰۰: صص ۸۷۱).

۶- تاخیر در گزارش حسابرسی (Timeliness of financial Reporting)

تاخیر در ارائه گزارش حسابرسی تعداد روزهای تقویمی از پایان سال مالی تا تاریخ گزارش حسابرسی است (ویتورث و لامبرت^{۲۵}، ۲۰۱۴: صص ۷).

۳- روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نوع تحقیقات کاربردی می‌باشد. همچنین روش پژوهش حاضر و یا به اصطلاح روش تجزیه و تحلیل این مطالعه بر مبنای رویکرد کیفی می‌باشد. در این مطالعه، با بهره‌گیری از تکنیک حداقل مربعات جزئی و با استناد به داده‌های پرسشنامه‌های استاندارد جمع‌آوری شده، اعتبارسنجی شده است تا صحت روابط برقرار شده در الگوی پژوهش مورد ارزیابی قرار گیرد. با این تفاسیر شرح کاملی از روش تحقیق این مطالعه در قالب رویکرد کمی ارائه می‌گردد. در این فرایند، روش‌های کمی (توصیفی-پیمایشی) بوده و یک تحقیق همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه حسابرسان رسمی در سطح کشور در سال ۱۴۰۱ است که با بررسی از سایت انجمن حسابداران خیره تعداد ۴۱ موسسه حسابرسی می‌باشد. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. از آنجا که جامعه آماری این پژوهش تعداد ۴۱ موسسه حسابرسی و هر موسسه دارای کارمندان حسابرس متعددی می‌باشد که با توجه به وجود تعداد بالای ۱۰۰۰۰ کارکنان حسابرسی شاغل، جامعه نامحدود در نظر گرفته شد و پرسشنامه توزیع شد. لذا در این پژوهش از

فرمول کوکران (جامعه نامحدود) برای نمونه‌گیری استفاده شده است، که با استفاده از فرمول فوق تعداد ۳۸۴ نفر برای جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه کفایت می‌کند. در این مطالعه متغیر مستقل پژوهش حاضر ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان می‌باشد که برای اندازه‌گیری آن آن طبق پژوهش ساماگایو و فلسیو (۲۰۲۲) معیارهای برونگرایی (۸ گویه)، انعطاف‌پذیری (۱۰ گویه)، روان رنجوری (۸ گویه)، توافق‌پذیری (۹ گویه)، مسئولیت‌پذیری (۹ گویه) استفاده شده است. همچنین اظهار نظر حسابرس (۱۵ گویه) و تاخیر در گزارش حسابرس (۶ گویه) به عنوان متغیرهای وابسته پژوهش در نظر گرفته شده‌اند استفاده شده است. روایی پرسشنامه در وهله اول توسط اساتید متخصص از نظر محتوایی تایید شد. سپس بعد گردآوری داده از طریق روایی‌سازه با معیارهای روایی همگرا و واگرا بررسی شد. پایایی از طریق معیارهای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بررسی شد. نتایج ردو تایید فرضیات به روش بوت استراپ براساس تحلیل رگرسیون چندمتغیره از طریق از روش معادلات ساختاری با نرم‌افزار Smart PLS انجام شد.

۴- یافته‌های پژوهش

اطلاعات جمعیت شناختی

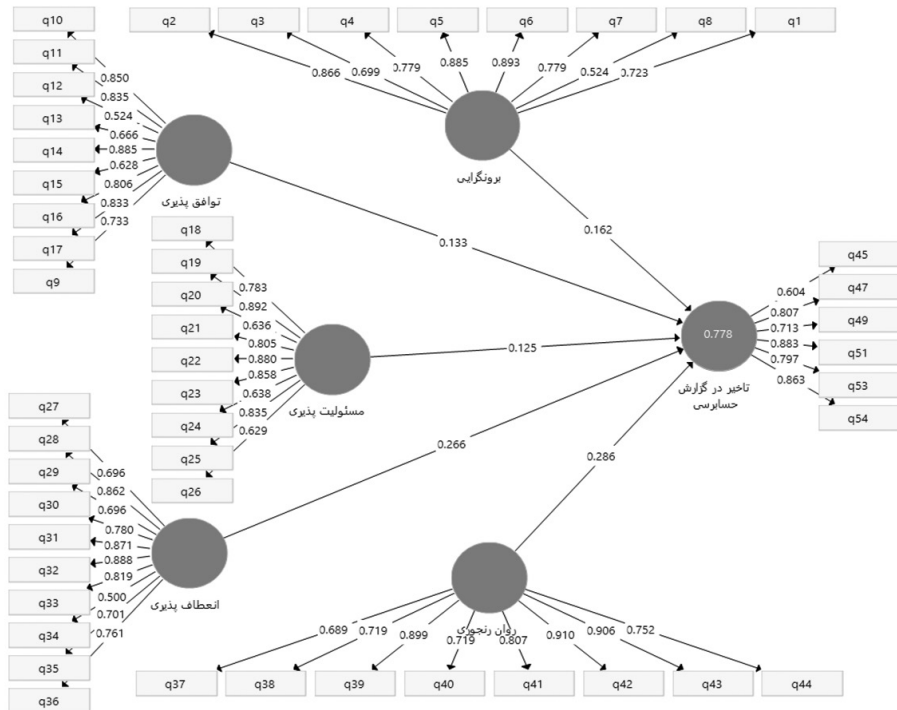
طبق جدول ۱ یافته‌های مربوط به جنسیت افراد پاسخ‌دهنده نشان داد که ۱۷۶ نفر معادل ۴۵٫۹ درصد افراد زن و ۲۰۸ نفر معادل ۵۴٫۱ درصد افراد مرد بوده‌اند. ۴۵ نفر دارای سن زیر ۳۰ سال، ۷۰ نفر بین ۳۰ الی ۴۰ سال، ۲۵۰ نفر بین ۴۱ تا ۵۰ سال و ۱۹ نفر نیز دارای سن بیش از ۵۰ سال می‌باشند. از نظر تحصیلات نیز، ۱۳۷ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی، ۲۱۹ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۲۸ نفر نیز دارای مدرک تحصیلی دکتری بوده‌اند.

درصد	فراوانی	
جنسیت		
۵۴٫۱	۲۰۸	مرد
۴۵٫۹	۱۷۶	زن
سن		
۱۱٫۸	۴۵	زیر ۳۰ سال
۱۸٫۱	۷۰	۳۰ تا ۴۰ سال
۶۵	۲۵۰	۴۱ تا ۵۰ سال
۵٫۱	۱۹	بالای ۵۰ سال
مدرک تحصیلی		
۳۵٫۶	۱۳۷	کارشناسی
۵۷٫۱	۲۱۹	کارشناسی ارشد
۷٫۳	۲۸	دکتری

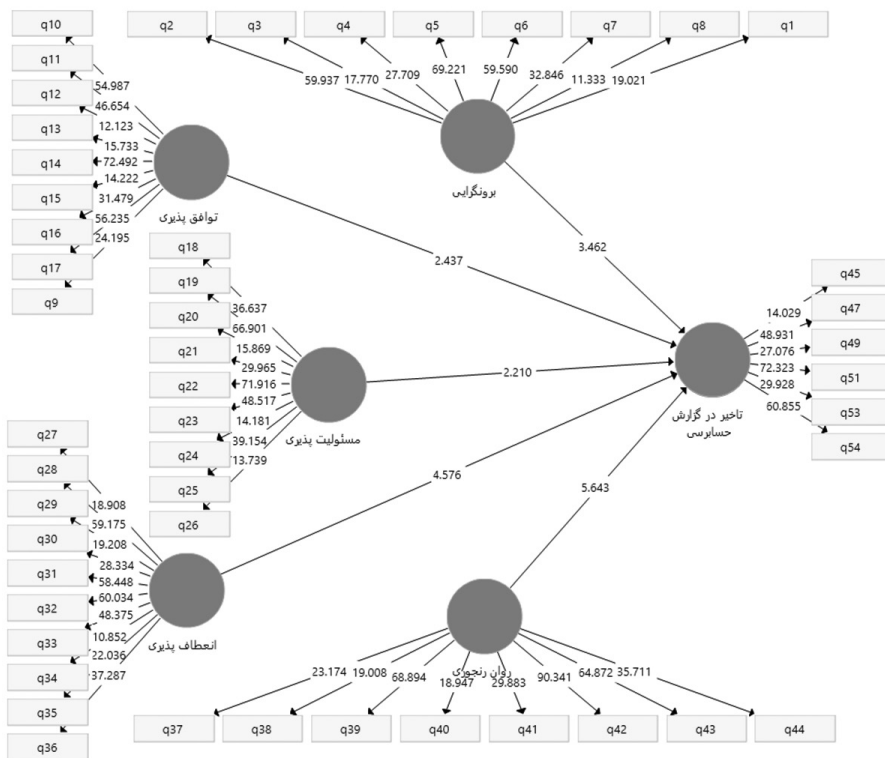
جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی

اطلاعات استنباطی

برای اعتبارسنجی مدل از تکنیک حداقل مربعات جزئی استفاده شده است. نتایج حاصل از اجرای مدل در حالت تخمین استاندارد، جهت و شدت رابطه میان متغیرها را نشان می‌دهد. خروجی نرم افزار Smart PLS برای تخمین استاندارد در شکل ۲ ارائه شده است. برای بررسی معناداری روابط متغیرهای مدل از روش خودگردان سازی (بوت استرپ) استفاده شده است که آماره t را به دست می‌دهد. در سطح خطای ۵٪ اگر مقدار آماره بوت استرپینگ بزرگتر از $1/96$ باشد، همبستگی‌های مشاهده شده معنادار است. آماره t و مقدار بوت استرپینگ برای سنجش معناداری روابط نیز در شکل ۳ آمده است.

شکل (۲): خروجی اعتبارسنجی مدل با روش حداقل مربعات جزئی

شکل (۳): معناداری روابط متغیرها با روش حداقل مربعات جزئی (بوتاسترپینگ)

مقادیر بارهای عاملی مشاهده شده بزرگتر از 0.5 بدست آمده است و آماره t نیز بزرگتر از 1.96 می‌باشد. بنابراین مدل بیرونی (اندازه‌گیری) مورد تایید می‌باشد. برای ارزیابی اعتبار مدل بیرونی (اندازه‌گیری) از سه شاخص استفاده شده است: روایی همگرا؛ پایایی ترکیبی؛ آلفای کرونباخ. روایی همگرا براساس مدل بیرونی و با محاسبه میانگین واریانس استخراج^{۲۶} (AVE) بررسی می‌شود. معیار AVE نشان دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است. فورنل و لارکر (۱۹۸۱) معتقدند اگر معیار AVE بالاتر از 0.5 باشد مدل اندازه‌گیری دارای روایی همگرا است.

پایایی ترکیبی^{۲۷} (CR) در مدل‌های ساختاری معیار بهتر و معتبرتری نسبت به آلفای کرونباخ به شمار می‌رود، به دلیل اینکه در محاسبه آلفای کرونباخ در مورد هر سازه تمامی شاخص‌ها با اهمیت یکسان وارد محاسبات می‌شوند، ولی در محاسبه پایایی ترکیبی شاخص‌ها با بارهای عاملی بیشتر اهمیت بیشتری داشته و باعث می‌شود که مقادیر CR، شاخص‌ها با بار عاملی بیشتر اهمیت بیشتری داشته و باعث شود مقادیر CR سازه‌ها معیار واقعی‌تر و دقیق‌تری نسبت به آلفای کرونباخ باشد. برای روایی همگرا، و پایایی ترکیبی (CR) باید روابط زیر برقرار باشد:

$CR > 0.7$; $CR > AVE$; $AVE > 0.5$

جدول (۳): اعتبار بیرونی سازه‌های پژوهش

AVE	پایایی ترکیبی (CR)	آلفای کرونباخ	
۰.۵۸۶	۰.۹۳۳	۰.۹۱۸	انعطاف پذیری
۰.۶۰۴	۰.۹۲۳	۰.۹۰۳	برونگرایی
۰.۶۱۴	۰.۹۰۴	۰.۸۷۱	تاخیر در گزارش حسابرسی
۰.۵۷۸	۰.۹۲۳	۰.۹۰۵	توافق پذیری
۰.۶۴۸	۰.۹۳۶	۰.۹۲۲	روان رنجوری
۰.۶۰۸	۰.۹۳۲	۰.۹۱۷	مسئولیت پذیری

میانگین واریانس استخراج شده (AVE) بزرگتر از ۰/۵ است بنابراین روایی همگرا وجود دارد. آلفای کرونباخ تمامی متغیرها بزرگتر از ۰/۷ بوده بنابراین پایایی مورد تأیید است. مقدار پایایی ترکیبی (CR) نیز بزرگتر از AVE است و در تمامی موارد از آستانه ۰/۷ بزرگتر است بنابراین شرط سوم نیز برقرار است.

روایی واگرا^{۲۸} دیگر معیار سنجش برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS است. روایی واگرا به همبستگی پایین گویه‌های یک متغیر پنهان با سایر متغیرهای پنهان اشاره دارد. براساس روش پیشنهادی فورنل و لارکر (۱۹۸۱) روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که جذر AVE برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل باشد. بر این اساس روایی واگرای قابل قبول یک مدل اندازه‌گیری حاکی از آن است که یک سازه در مدل تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارد تا با سازه‌های دیگر. در روش PLS، این امر به وسیله یک ماتریس صورت می‌گیرد که خانه‌های این ماتریس حاوی مقادیر ضرایب همبستگی بین سازه‌ها و قطر اصلی ماتریس جذر مقادیر AVE مربوط به هر سازه است. ماتریس روایی واگرا در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول (۴): ماتریس سنجش روایی واگرا

مسئولیت پذیری	روان رنجوری	توافق پذیری	تاخیر در گزارش حسابرسی	برونگرایی	انعطاف‌پذیری	
					۰.۷۶۵	انعطاف‌پذیری
				۰.۷۷۷	۰.۷۷۱	برونگرایی
			۰.۷۸۳	۰.۷۶۹	۰.۸۲۰	تاخیر در گزارش حسابرسی
		۰.۷۶۰	۰.۷۷۶	۰.۷۶۲	۰.۷۷۵	توافق پذیری
	۰.۸۰۵	۰.۷۵۲	۰.۸۱۸	۰.۷۳۶	۰.۷۹۶	روان رنجوری
۰.۷۸۰	۰.۸۱۳	۰.۷۸۹	۰.۷۹۰	۰.۷۲۷	۰.۷۸۹	مسئولیت پذیری

همانگونه که در جدول ۴ مشاهده می‌کنید، جذر AVE که برای هر سازه گزارش شده است (قطر اصلی) از همبستگی آن با سایر سازه‌های مدل بیشتر است که این موضوع بیانگر روایی واگرایی قابل قبول برای مدل‌های اندازه‌گیری است. پس از اطمینان از مدل‌های اندازه‌گیری از طریق آزمون پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا، می‌توان نتایج حاصل از مدل بیرونی را ارائه کرد. مهمترین آزمون روایی واگرا و به تبع آن روایی آزمونی است که در سال ۲۰۱۵ هنسلا و همکارانش برای سنجش قابلیت تشخیص و واگرایی شاخص‌ها و متغیرهای مدل پژوهش از یکدیگر ارائه گردید. در این روش در قالب روشی خلاقانه هر متغیر یک خصیصه و هر سوال یا آیتم یک روش برای اندازه‌گیری آن تلقی می‌شود. سپس جفت جفت متغیرها با یکدیگر در قالب ماتریسی که HTMT خوانده می‌شود مورد بررسی قرار گرفته و افتراق آن‌ها از یکدیگر سنجیده می‌شود.

جدول (۵): شاخص روایی واگرا HTMT

مستولیت پذیری	روان رنجوری	توافق پذیری	تاخیر در گزارش حسابرسی	برونگرایی	انعطاف پذیری	
						انعطاف پذیری
					۰.۸۳۰	برونگرایی
				۰.۸۳۹	۰.۸۸۹	تاخیر در گزارش حسابرسی
			۰.۸۳۸	۰.۷۹۶	۰.۸۱۶	توافق پذیری
		۰.۷۷۴	۰.۸۶۵	۰.۷۵۴	۰.۸۱۷	روان رنجوری
	۰.۸۵۲	۰.۸۲۴	۰.۸۴۹	۰.۷۴۷	۰.۸۲۳	مستولیت‌پذیری

مطابق با مطالعات هنسلا در سال ۲۰۱۵ زمانی که مقدار HTMT برای هر یک از جفت متغیرها کمتر از ۰,۹ باشد روایی واگرا بصورت کامل برای مدل تحلیل عاملی یا همان مدل بیرونی پژوهش مورد تایید قرار می‌گیرد. مشخصاً تمامی جفت متغیرهای مدل بیرونی پژوهش دارای شاخص HTMT کمتر از ۰,۹ می‌باشد و می‌توان در مجموع با توجه به دو آزمون قبلی روایی واگرایی مدل پژوهش تایید می‌گردد. با تایید آزمون‌های روایی همگرا و نیز آزمون‌های روایی واگرا می‌توان ادعا نمود که این مدل بیرونی انعکاسی دارای روایی سازه است.

مدل درونی (بخش ساختاری)

روابط میان سازه‌های اصلی پژوهش در بخش ساختاری بررسی شده است. براساس ضریب مسیر مشاهده شده و مقدار آماره t (بوت‌استرپینگ) روابط متغیرها به شرح جدول ۵ قابل ارائه است:

جدول (۶): خلاصه نتایج بخش ساختاری مدل (روابط متغیرهای مدل)

P Values	آماره t	انحراف استاندارد	بارعاملی	متغیر وابسته	متغیر مستقل
۰.۰۰۰	۴.۵۷۶	۰.۰۵۸	۰.۲۶۶	تاخیر در گزارش حسابرس	انعطاف‌پذیری
۰.۰۰۱	۳.۴۶۲	۰.۰۴۷	۰.۱۶۲	تاخیر در گزارش حسابرس	برونگرایی
۰.۰۱۵	۲.۴۳۷	۰.۰۵۵	۰.۱۳۳	تاخیر در گزارش حسابرس	توافق‌پذیری
۰.۰۰۰	۵.۶۴۳	۰.۰۵۱	۰.۲۸۶	تاخیر در گزارش حسابرس	روان رنجوری
۰.۰۲۸	۲.۲۱۰	۰.۰۵۶	۰.۱۲۵	تاخیر در گزارش حسابرس	مسئولیت‌پذیری

اعتبار مدل درونی (بخش ساختاری)

در نهایت برازش مدل بیرونی مورد بررسی قرار گرفته است. بخش ساختاری مدل بر خلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به پرسش‌ها و متغیرهای آشکار مدل کاری ندارد و تنها به متغیرهای پنهان و روابط میان آن‌ها توجه می‌کند. شاخص‌های متعددی برای ارزیابی میزان برازش ساختاری مدل وجود دارد که هر یک از آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول (۷): خلاصه نتایج ارزیابی برازش ساختار مدل

GOF	Q2	ضریب تشخیص (R2)	تاخیر در گزارش حسابرسی Fsquare	
			۰.۰۸۱	انعطاف‌پذیری
			۰.۰۳۸	برونگرایی
۰.۵۱۹	۰.۴۴۱	۰.۷۷۵		تاخیر در گزارش حسابرسی
			۰.۰۲۲	توافق‌پذیری
			۰.۰۹۶	روان رنجوری
			۰.۰۱۷	مسئولیت‌پذیری

ضریب تشخیص^{۲۹} (R^2) معیاری است که بیانگر میزان تغییرات هر یک از متغیرهای وابسته مدل است که به وسیله متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. مقدار R^2 تنها برای متغیرهای درون‌زای مدل ارائه می‌شود و در مورد سازه‌های برون‌زا مقدار آن برابر صفر است. هرچه مقدار R^2 مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. چین (۱۹۹۸) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳، و ۰/۶۷ را به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی بودن برازش بخش ساختاری مدل به وسیله معیار ضریب تعیین تعریف کرده است.

ضریب تعیین (R^2) سازه‌های درون‌زای مدل پژوهش مطلوب می‌باشد. مقدار ضریب تعیین تاخیر در گزارش حسابرسی ۰/۷۷۵ گزارش شده است که مقدار قابل قبولی است. معیار استون-گیزر^{۳۰} یا شاخص Q^2 قدرت پیش‌بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند و با روش بلائیند فولدینگ^{۳۱} محاسبه می‌گردد. اگر مقدار شاخص Q^2 مثبت باشد نشان

می‌دهد که برازش مدل مطلوب است و مدل از قدرت پیش‌بینی‌کنندگی مناسبی برخوردار است (هنسلر و همکاران، ۲۰۰۹). مقدار شاخص Q^2 در تمامی موارد مثبت بدست آمده است که نشان می‌دهد برازش مدل مناسب است.

شاخص اندازه اثر F^2 برای یک متغیر مستقل، میزان تغییرات در برآورد متغیر وابسته را زمانی که اثر آن متغیر حذف شود را نشان می‌دهد. براساس نظر کوهن (۱۹۸۸) میزان این شاخص به ترتیب ۰/۰۲ (ضعیف) ۰/۱۵ (متوسط) و ۰/۳۵ (قوی) می‌باشد. مقدار اندازه اثر (F^2) برای متغیرهای پژوهش در سطح متوسط تا قوی برآورد شده است. شاخص برازش مدل کلی GOF را براساس هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری ارزیابی می‌کند. این شاخص با استفاده از جذر حاصل ضرب «میانگین شاخص R^2 » و «میانگین شاخص‌های اشتراکی R^2 » محاسبه می‌شود (تننه‌اوس و همکاران، ۲۰۰۴). شاخص GOF برابر ۰/۵۱۹ بدست آمده است. بنابراین مدل از برازش مطلوبی برخوردار است.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان می‌دهد ویژگی‌های شخصیتی روان رنجوری، توافق‌پذیری، با وجدان بودن و برون‌گرایی بر تاخیر در گزارش حسابرس تأثیر معنی‌دار مثبتی دارد. با توجه به ویژگی با وجدان بودن (وظیفه‌شناسی) حسابرس، منطقی به نظر می‌رسد که با افزایش این صفت، حسابرسان احساس مسئولیت زیادی کرده و توجه افراد و سرمایه‌گذاران را به مطالب خاص زیادی جلب کرده و اظهار نظر خود، اشاره بکنند. روان رنجوری که تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی چون ترس، غم، نگرانی، دستپاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت، حیطة آن را تشکیل می‌دهد و افراد با نمره بالا در آن ویژگی خیلی ضعیف تر از دیگران با استرس کنار می‌آیند، به نظر می‌رسد به دلیل ویژگی نگرانی در خود به مسائل زیادی تحت عنوان بند تأکید بر مطلب خاص بعد از گزارش حسابرس اشاره کرده و به خاطر ویژگی نا مطمئن بودن، بندهای زیادی را بعد از گزارش آورده و توجه افراد را به این بندها جلب کرده است. توافق‌پذیری را تمایل برای گذشت، مهربانی، سخاوتمندی، اعتمادورزی، همدلی، فرمانبرداری، فداکاری و وفاداری تعریف کرده‌اند. نتایج آزمون نشان دادند که با افزایش این ویژگی دقت در گزارش حسابرسی را بالا برده و منجر به تاخیر در گزارش حسابرسی می‌شود و تاخیر نیز افزایش می‌یابد. یعنی حسابرسان واجد این ویژگی به دلیل صفت همدلی با سهامداران و استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی و به خاطر جلب توجه آنان به مطالب خاص، بدلیل دقت بالا تاخیر در گزارش می‌آورند. در مورد برون‌گرایی، می‌توان چنین تفسیر کرد که حسابرسان برون‌گرا به دلیل برخورداری از صفت خوش بین بودن یا مثبت‌اندیشی، تاخیر در گزارش خود می‌آورند. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ویژگی شخصیتی حسابرسان بر تاخیر گزارش حسابرسی تأثیر دارند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های انجام شده توسط لینه و گاندوری (۲۰۰۶) مطابقت دارد. آنها در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که نوع شخصیت حسابرسان بطور مستقیم تمایل و علاقه‌ی آنها را برای مواجه شدن با شیوه‌های کاهش

کیفیت فعالیت‌های حسابرسی تحت تاثیر قرار داده است. نتایج این تحقیق با یافته‌های مطالعات مولینا و پرز (۲۰۰۲) تناقض دارد. با توجه به یافته‌های این پژوهش به سازمان حسابرسی، جامعه حسابداران رسمی و موسسات حسابرسی پیشنهاد می‌شود که در گزینش حسابرسان، علاوه بر آشنایی آنان با استانداردهای حسابداری و حسابرسی، ویژگی‌های شخصیتی آنان را نیز مد نظر قرار دهند. با عنایت به اینکه از میان ویژگی‌های شخصیتی حسابرسان، توافق‌پذیری و برون‌گرایی با همه‌ی متغیرهای محتوای گزارش حسابرسی ارتباط معناداری داشت، به سازمان حسابرسی، جامعه حسابداران رسمی و موسسات حسابرسی پیشنهاد می‌شود که این ویژگی حسابرسان را، بیشتر مورد توجه قرار دهند. با توجه به اعتبار و پایایی پرسشنامه‌ی نو، به سازمان‌های مذکور پیشنهاد می‌شود، در گزینش حسابرسان برای سنجش شخصیت آنها، از این پرسشنامه استفاده نمایند. پیشنهاد می‌شود برای استخدام افراد جدید برای شغل حسابرسی به منظور ارتقای کیفیت، افرادی با نوع شخصیت مناسب انتخاب شوند. همچنین در پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود تاثیر شک و تردید حرفه‌ای بر تاثیر ویژگی‌های شخصیتی بر کیفیت حسابرسی بررسی شود.

منابع

- برادران حسن زاده، رسول؛ فتاحی اصل، بهرام؛ ابوالحسن زاده، سودا (۱۳۹۲) بررسی تاثیر تیپ‌های شخصیتی حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرس، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۲(۶): ۸۹-۱۰۰.
- پورزمانی، زهرا؛ مومنی، سهیل (۱۴۰۱) تاثیر تفکر انتقادی وجودی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط خودآگاهی حسابرسان بر تکوین نظریه سرمایه فکری در حرفه حسابرسی، پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای، ۳(۹): ۱۴۵-۱۲۰.
- خواجوی، شکراله و میثم نوشادی، (۱۳۹۱)، «نقش الگوهای رفتاری و مدل‌های تصمیم‌گیری در قضاوت حسابرسان»، پژوهش حسابداری و حسابرسی، ۲(۸): ۱۲۴-۱۳۵.
- دیانتی دیلمی، زهرا، عبداللهی، محمدحسین، و پاکزاد، عطیه. (۱۳۹۸). اثر سوگیری شناختی دانشجویان کارشناسی ارشد حسابداری بر دقت قضاوت آنها با توجه به رفتار هزینه و نحوه ارائه اطلاعات. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۸(۳۲)، ۲۴۷-۲۶۹.
- دیانتی دیلمی، زهرا؛ عبداللهی، محمدحسین؛ پاکزاد، عطیه (۱۳۹۸) اثر سوگیری شناختی دانشجویان کارشناسی ارشد حسابداری بر دقت قضاوت آنها با توجه به رفتار هزینه و نحوه ارائه اطلاعات، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۸(۳۲): ۲۶۹-۲۴۷.
- سعیدی گراغانی، مسلم و ناصری، احمد. (۱۳۹۶). تأثیر تیپ شخصیتی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس در تخصیص بودجه زمانی به حساب‌های حاوی برآورد، مجله حسابداری ارزشی و رفتاری، ۲ (۳) ۱۶۹-۱۸۴.
- سعیدی گراغانی، مسلم؛ ناصری، احمد (۱۳۹۶) در پژوهشی تفاوت‌های فردی و قضاوت حرفه‌ای حسابرسی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۹(۳۶): ۱۲۹-۱۱۱.

صفرزاده، محمدحسین؛ سجادی، سیدحسین؛ شعبانی، محیا. (۱۳۹۹). تأثیر تیپ شخصیتی بر کیفیت حسابرسی (مطالعه موردی: حسابرسان دیوان محاسبات ایران). دوفصلنامه علمی حسابداری دولتی، ۱۲(۱۱): ۱۵۱-۱۶۸.

عبدی، رسول؛ اربابی، سعید(۱۴۰۱) تأثیر مؤلفه‌های روانشناختی پیگمالیون بر توسعه ویژگی‌های اخلاقی حسابرسان، پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای، ۲(۸): ۸۸-۱۱۵.
کرمی، احسان و بهزاد پرویزی، (۱۳۹۶)، «بررسی سوگیری‌های شناختی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرسان»، اولین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت با رویکرد اقتصاد مقاومتی، کردستان، شرکت علمی پژوهشی امید پژوه آتیه کردستان - دانشگاه کردستان
کریمی، داود(۱۳۸۸) بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و عملکرد شغلی نیروهای پلیس، دوماهنامه توسعه انسانی پلیس، ۶(۲۴): ۲۵-۳۹.

کریمی، زهرا؛ یعقوب نژاد، احمد؛ صمدی لرگانی، محمود؛ پورعلی، محمدرضا(۱۴۰۰) ارزیابی تأثیر سوگیری‌های روانشناختی فردی و ابعاد شخصیتی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۳(۴): ۲۳-۵۲.

محمدی، محمد؛ طریقی، سمانه. (۱۳۹۶). رابطه بین معیارهای شخصیتی و رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی. پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار، ۸(۱۵): ۸۹-۱۰۱.

نصیرپور نسیم، عباسیان محمد مهدی، پورآقاجان عباسعلی(۱۴۰۱). ارائه مدل کیفیت حسابرسی بر اساس سازمان‌یافتگی شخصیت، استرس شغلی و توانمندی ایگو. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۲۸ (۱): ۷۵-۶۲

نمازی، محمد؛ بایزیدی، انور، جبارزاده کنگرلویی. (۱۳۹۰)، «بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۳(۹): ۴-۲۱.

نونهال نهر، علی اکبر، علی نژاد ساروکلانی، مهدی، خضری، پریسا(۱۳۹۲) ارزیابی تأثیر کیفیت حسابرس بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۲(۷): ۱۰۳-۱۱۴.

نیکومرام، هاشم، شیرکوه هرمزی، رضاعلی رویایی و فریدون رهنمای رودپشتی، (۱۳۹۵)، «بررسی تأثیر سوگیری‌های روانشناختی بر تردید حرفه‌ای حسابرس»، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۶(۲۳): ۱۴۸-۱۲۲

یعقوب نژاد، احمد؛ رضاعلی، رویا؛ آذین فر، کاوه(۱۳۹۱) در پژوهشی «ارتباط بین شاخصهای مکتب تردیدگرایی و کیفیت حسابرسی، حسابداری مدیریت، ۵(۱۴): ۲۵-۳۵.

Abdi, Rasul; Arbabi, Saeed (1401) The effect of Pygmalion's psychological components on the development of ethical characteristics of auditors, Professional Audit Research, 2(8): 115-88. (in Persian)

Anugerah,R, Sari,R.N, and E. Primadona, (2014), "Personal Characteristics and Quality of Audit Work: Study on Regional Internal Audit Bodies in Indonesia", International Accounting Business Conference

- Baker, H. K., Kumar, S., & Goyal, N. (2021). Personality traits and investor sentiment. *Review of Behavioral Finance*, 13(4), 354-369
- Balasingam, S., Arumugam, D., & Sanatova, A. (2019). Auditors acceptance of dysfunctional behaviour in Kazakhstan. *International Journal of Recent Technology and Engineering*, 7(5S), 134-140
- Bigus, J. (2016), "Optimism and Auditor Liability", *Accounting and Business Research*, PP.1-24
- Chen, Y. H., Wang, K. J., & Liu, S. H. (2023). How Personality Traits and Professional Skepticism Affect Auditor Quality? A Quantitative Model. *Sustainability*, 15(2), 1547.
- Christina, V., & Brahmana, S. S. (2019). The influence of individual differences on the quality of investigative audits. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 6(5), 156-166
- Dayanti Deilmi, Zahra, Abdullahi, Mohammad Hossein, and Pakzad, Atiyeh. (2018). The effect of cognitive bias of accounting master's students on the accuracy of their judgments regarding the cost behavior and the way of presenting information. *Experimental Accounting Research*, 8(32), 247-269. (in Persian)
- DeFond, M., & Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. *Journal of Accounting and Economics*, 58(2-3), 275-326
- Dianti Dirmi, Zahra; Abdullahi, Mohammad Hossein; Pakzad, Atieh (2018) The effect of cognitive bias of accounting master's students on the accuracy of their judgment regarding cost behavior and information presentation, *Experimental Accounting Research*, 8(32):269-247. (in Persian)
- Emerson, D., & Yang, L. (2012). Perceptions of auditor conscientiousness and fraud detection. *Journal of Forensic & Investigative Accounting*, 4(2), 110-141
- Farag, M., & Elias, R. (2016). The relationship between accounting students' personality, professional skepticism and anticipatory socialization. *Accounting Education*, 25(2), 124-138.
- Gul, F. A., Wu, D., & Yang, Z. (2013). Do individual auditors affect audit quality? Evidence from archival data. *The Accounting Review*, 88(6), 1993-2023
- Gundry, L. C., & Liyanarachchi, G. A. (2007). Time budget pressure, auditors' personality type, and the incidence of reduced audit quality practices. *Pacific Accounting Review*, 19(2), 125-152
- Hassanzadeh brothers, Rasul; Fatahi Assal, Bahram; Abolhassanzadeh, Souda (2012) Investigating the effect of auditors' personality types on the content of the auditor's report, *Accounting Knowledge and Management Audit*, 2(6): 89-100. (in Persian)
- Hurtz, G. M., & Donovan, J. J. (2000). Personality and job performance: the Big Five revisited. *Journal of applied psychology*, 85(6), 869.
- John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The big five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In: L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research*. New York: Guilford Press, 102-138.
- Karimi, Daoud (2008) Investigating the relationship between personality traits and job performance of police forces, *Bimonthly Journal of Police Human Development*, 6(24): 25-39. (in Persian)
- Karimi, Zahra; Yaqub Nejad, Ahmed; Samadi Largani, Mahmoud; Pourali, Mohammad Reza (1400) Evaluation of the impact of individual psychological biases and personality dimensions of auditors on audit quality, *Financial Accounting and Audit Research*, 13(4):23-52. (in Persian)
- Karmi, Ehsan and Behzad Parvizi, (2016), "Investigation of cognitive biases on the

professional judgment of auditors", the first international conference on accounting and management with a resistance economy approach, Kurdistan, Kurdistan Omid Pejoh Atiye Scientific Research Company - University of Kurdistan. (in Persian)

Kelley, T., & Margheim, L. (1990). The impact of time budget pressure, personality, and leadership variables on dysfunctional auditor behavior. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 9(2), 21-42

Khajovi, Shokrale and Maysham Noshadi, (2013), "The role of behavioral patterns and decision-making models in auditors' judgments", *Accounting and Auditing Research*, 2(8): 124-135. (in Persian)

Malone, C. F., & Roberts, R. W. (1996). Factors associated with the incident of reduced audit quality behaviors. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 15(2), 49-64.

McCrae, R. R., & Coşta, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90

McCrae, R. R., & Coşta, P. T. (2008). Empirical and theoretical status of the five-factor model of personality traits. In: G. J. Boyle, G. Matthews, & D. H. Saklofske (Eds.). *The SAGE handbook of personality theory and assessment*, Vol. 1. Personality theories and models. Sage Publications, Inc. 273-294.

McCrae, R. R., & John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175-215.

Mohammadi, Mohammad; Tariqi, Samaneh. (2016). The relationship between personality criteria and audit quality reducing behaviors. *Journal of Economics and Business*, 8(15):89-101. (in Persian)

Mohd Sanusi, Z., Iskandar, T. M., Monroe, G. S., & Saleh, N. M. (2018). Effects of goal orientation, self-efficacy and task complexity on the audit judgement performance of Malaysian auditors. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(1), 75-95.

Montag, C., Jurkiewicz, M., & Reuter, M. (2010). Low self-directedness is a better predictor for problematic internet use than high neuroticism. *Computers in human behavior*, 26(6), 1531-1535.

Namazi, Mohammad; Bayazidi, Anwar, Jabarzadeh Kangarloui. (2016), "Investigating the relationship between audit quality and profit management of companies listed on the Tehran Stock Exchange", *Accounting and Auditing Research*, 3(9): 21-4. (in Persian)

Nasirpour Nasim, Abbasian Mohammad Mehdi, Pour Aghajan Abbas Ali (1401). Providing audit quality model based on personality organization, job stress and ego capability. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 28 (1): 75-62. (in Persian)

Nikumram, Hashem, Shirkoh Hormzi, Ramzan Ali Royai and Fereydoun Rohanmai Roudpashti, (2015), "Investigation of the effect of psychological biases on the professional doubt of accountants", *Experimental Accounting Research*, 6(23): 122-148. (in Persian)

Noonhal Nahar, Ali Akbar, Alinejad Saruklai, Mehdi, Khazri, Parisa (2012) Evaluation of the impact of auditor quality on profit management in newly listed companies in Tehran Stock Exchange. *Management Accounting and Auditing Knowledge*, 2(7): 103-114. (in Persian)

Pourzmani, Zahra; Momeni, Sohail (1401) The effect of existential critical thinking, production of personal meaning, transcendental awareness and expansion of auditors' self-awareness on the development of the theory of intellectual capital in the auditing profession, *Professional Auditing Research*, 3(9): 120-145. (in Persian)

Safarzadeh, Mohammad Hossein; Sajjadi, Seyed Hossein; Shabani, Mahia. (2019). The effect of personality type on audit quality (case study: auditors of Iran's Accounting Court). Bi-

Quarterly Journal of Government Accounting, 12(11): 151-168. (in Persian)

Saidi Garaghani, Muslim and Naseri, Ahmad. (2016). The effect of personality type on the auditor's professional judgment in allocating time budgets to accounts containing estimates, Journal of Value and Behavioral Accounting, 2(3) 169-184. (in Persian)

Saidi Garaghani, Muslim; Naseri, Ahmed (2016) in a research on individual differences and professional audit judgment, financial accounting and auditing research, 9(36): 111-129. (in Persian)

Samagaio, A., & Felício, T. (2022). The influence of the auditor's personality in audit quality. Journal of Business Research, 141, 794-807.

Toegel, G., & Barsoux, J. L. (2012). How to become a better leader. MIT Sloan Management Review, 53(3), 51-60

Whitworth, J., & T., Lambert, (2014). Office-level characteristics of the Big 4 and audit report timeliness. Auditing: A Journal of Practice & Theory, 33 (3), 129-152

Yaqub Nejad, Ahmed; Ramzan Ali, Roya; Azin Far, Kaveh (2013) in a research "Relationship between indicators of skepticism school and audit quality", Management Accounting, 5,(14): 25-35. (in Persian)

1. DeFond and Zhang
2. Gundry and Liyanarachchi
3. Christina and Brahmana
4. Gul ,et.al
5. Balasingam,et.al
6. Farag and Elias
7. McCrae and Costa
8. Kelley and Margheim
9. Malone and Roberts
10. Gundry and Liyanarachchi
11. Balasingam et al
12. DeFond and Zhang
13. McCrae and Costa
14. Toegel and Barsoux
15. John and Srivastava
16. McCrae and John
17. John and Srivastava
18. Emerson and Yang
19. Chen et al
20. Baker,et.al
21. Anugerah,et.al
22. Sadullah and Bailey
23. Montag,et.al
24. Hurtz Donovan
25. Whitworth & Lambert
26. Average Variance Extracted (AVE)
27. Composite Reliability (CR)
28. Divergent validity
29. Coefficient Of Determination
30. Stone-Geisser
31. Blindfolding
32. Effect Size
33. Communalities

